

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH
TECHNIKUM NR 1 W ŻORACH
IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA

PODSTAWA PRAWNA

1. Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 1304 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1606).
3. Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 900 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249).
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U z 2022 r., poz. 1138 ze zm.).
6. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 Nr 120, poz. 526 ze zm.).
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 r., poz. 1870).
8. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, ze zm.).

§ 1. Informacje ogólne

1. Podstawową zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników szkoły i osób współpracujących ze szkołą jest działanie dla dobra ucznia i w jego najlepszym interesie.
2. Każdy pracownik szkoły, który poweźmie wiedzę lub podejrzewa, że uczeń jest krzywdzone zobowiązany jest zareagować, a w sytuacji koniecznej udzielić pierwszej pomocy.
3. Niedopuszczalne jest stosowanie wobec uczniów przemocy w jakiegokolwiek formie.
4. Standardy ochrony małoletnich zawierają wytyczne dotyczące tego, jak należy postępować w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa i dobra uczniów. Obowiązują one wszystkich pracowników szkoły i osób współpracujących ze szkołą.
5. Standardy ochrony małoletnich obejmują:
 - a) procedury zgłaszania podejrzeń oraz podejmowania interwencji, które określają, jakie działania należy podjąć, jeśli pojawią się sygnały wskazujące na krzywdzenie ucznia lub na zagrożenie jego bezpieczeństwa ze strony osób obcych, członków rodziny lub personelu szkoły;
 - b) zasady ochrony danych osobowych i wizerunku ucznia, które określają sposób przechowywania i udostępniania informacji o uczniu;
 - c) zasady dostępu uczniów do Internetu oraz ochrony uczniów przed szkodliwymi treściami;
 - d) zasady bezpiecznych relacji personel szkoły – uczeń określające, jakie zachowania są niedozwolone w kontakcie z uczniem (patrz załącznik);
 - e) zasady rekrutacji i monitorowania pracowników;
 - f) zasady współpracy z rodzicami w zakresie wychowywania dzieci bez przemocy oraz ich ochrony przed przemocą i wykorzystaniem;
 - g) monitoring stosowania standardów.
6. Dokumentacja dotycząca ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego jest przechowywana w zabezpieczonej szafie w gabinecie Koordynatora ochrony małoletnich. Wszystkie dokumenty na bieżąco należy przekazywać do Koordynatora, który jest odpowiedzialny za gromadzenie kompletnej dokumentacji i prowadzenie rejestru zdarzeń podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich.

§ 2. Zakresy zadań poszczególnych pracowników szkoły w przypadku podejrzenia lub uzyskania informacji, że uczeń jest krzywdzony.

1. Dyrektor szkoły:
 - a) prowadzi nadzór nad prowadzeniem przypadku ucznia krzywdzonego;
 - b) zapewnia pomoc wychowawcom i nauczycielom w realizacji ich zadań, np. ułatwia konsultacje trudnych spraw ze specjalistami, organizuje szkolenia w zakresie reagowania na przemoc wobec dzieci.
 - c) w razie nieobecności Koordynatora ochrony małoletnich osobę odpowiedzialną za realizację jego zadań wyznacza Dyrektor szkoły.

2. Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem:

- a) przyjmuje i odnotowuje sprawę zgłoszenia przemocy w rodzinie (patrz załączniki);
- b) diagnozuje sytuację ucznia i jego rodziny;
- c) jest koordynatorem pomocy dla ucznia oraz jego rodziny;
- d) przeprowadza rozmowy z uczniem oraz jego rodzicami lub prawnymi opiekunami;
- e) pozostaje w ciągłym kontakcie z wychowawcą, nauczycielami, pedagogiem/psychologiem i Dyrektorem szkoły w sprawach dotyczących ucznia;
- f) pomaga pracownikom szkoły we właściwym postępowaniu względem ofiary przemocy;
- g) informuje rodziców o możliwych kierunkach wsparcia ucznia;
- h) pomaga rodzicom w zrozumieniu typowych reakcji dzieci na różnorodne sytuacje;
- i) kieruje dziecko oraz rodziców do placówek specjalistycznych;
- j) współpracuje ze specjalistami pomagającymi dziecku i jego rodzinie;
- k) gdy zaistniały przesłanki, uruchamia procedurę „Niebieskiej Karty” poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta”;
- l) bierze udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego opracowującego strategię działań względem całej rodziny, a w szczególności względem ofiary i sprawcy przemocy;
- m) w przypadku, gdy uczeń doświadcza przemocy domowej lub jeżeli rodzice/opiekunowie prawni odmawiają współpracy ze szkołą składa wniosek o wgląd w sytuację rodziny do sądu;
- n) w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia ucznia natychmiast zawiadamia policję;
- o) w sytuacji, gdy sprawcą przemocy jest osoba dorosła spoza rodziny zawiadamia policję;
- p) w przypadku, gdy sprawcą przemocy jest nieletni (a wcześniejsze metody postępowania szkolnego okazały się nieskuteczne) zawiadamia sąd;
- r) dokumentuje podejmowane działania względem dziecka i jego rodziny
- s) opracowuje z zespołem interwencyjnym plan pomocy dziecku krzywdzonemu
- t) dba o to, by na terenie szkoły znajdowały się powszechnie dostępne informacje o organizacjach i instytucjach pomagających ofiarom przemocy (adresy, telefony itp.);
- u) prowadzi i dokumentuje szkolenia dotyczące przygotowania personelu placówki do stosowania „Standardów ochrony małoletnich”;

3. Wychowawca:

- a) przyjmuje zgłoszenie o podejrzeniu przemocy w rodzinie ucznia, sporządza notatkę służbową (patrz załączniki);
- b) powiadamia Dyrektora szkoły i Koordynatora ochrony małoletnich przed krzywdzeniem ;
- c) uruchamia procedurę „Niebieskiej Karty” poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta”;
- d) w przypadku, gdy uczeń ma obrażenia zapewnia mu pomoc pielęgniarki szkolnej lub wzywa pogotowie;
- e) wzywa rodziców;
- f) opracowuje w zespole interwencyjnym plan pomocy dziecku krzywdzonemu i uczestniczy w jego realizacji;
- g) udziela stałego wsparcia uczniowi oraz monitoruje jego sytuację;
- h) dba o realizację treści z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki w bieżącej pracy z uczniami;
- i) dba o to, żeby rodzice/opiekunowie znali obowiązującą w placówce „Standardy ochrony nieletnich” i procedury zgłaszania zagrożeń, zachęca także rodziców/opiekunów dzieci do angażowania się w działania na rzecz ochrony dzieci;

j) uzyskuje od rodziców i opiekunów informacje zwrotne nt. realizacji w placówce „Standardów ochrony nieletnich”.

4. Nauczyciele:

- a) przekazują wychowawcy i Koordynatorowi ochrony małoletnich przed krzywdzeniem informacje o tym, że podejrzewają przemoc wobec dziecka;
- b) sporządzają notatkę służbową (patrz załączniki);
- c) monitorują sytuację dziecka;
- d) uruchamiają procedurę „Niebieskiej Karty” poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta”;
- e) uczestniczą przy opracowaniu i realizacji planu pomocy dziecku krzywdzonemu;
- f) dbają o realizację treści z zakresu bezpieczeństwa i profilaktyki w bieżącej pracy pedagogicznej z uczniami.

5. Pielęgniarka szkolna:

- a) dyskretnie, z poszanowaniem praw dziecka dokonuje obejrzenia obrażeń;
- b) udziela pierwszej pomocy przed medycznej, jeśli sytuacja tego wymaga;
- c) sporządza notatkę służbową (patrz załączniki).

6. Niepedagogiczni pracownicy szkoły:

- a) są uważni i wrażliwi na sytuację dzieci;
- b) reagują na objawy przemocy oraz niepokojące zachowania, których mogą być świadkami;
- c) zgłaszają obserwowane, niepokojące sygnały dyrekcji szkoły, Koordynatorowi ochrony małoletnich przed krzywdzeniem lub wychowawcy.

§ 3. Procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego przez pracownika, innego dorosłego, rodzica, innego małoletniego

1. Pracownik, po zidentyfikowaniu ryzyka krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego przez pracownika, innego dorosłego, rodziców ucznia, innego małoletniego lub pozyskaniu takiej informacji od innych osób, rodziców, w tym rodziców małoletniego, niezwłocznie interweniuje i zatrzymuje krzywdzenie, następnie informuje o tym Dyrektora szkoły, Koordynatora ochrony małoletnich przed krzywdzeniem i wychowawcę oraz sporządza protokół interwencji (patrz załączniki).

2. W związku z podejrzeniem ryzyka krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego przez pracownika niezwłocznie izolujemy małoletniego od potencjalnego sprawcy (Dyrektor szkoły, Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem, nauczyciel), zawiadamia policję i podejmuje dodatkowe kroki jako pracodawca (zgodne z Kartą Nauczyciela, Kodeksem Pracy, ogólnymi przepisami prawa).

3. W każdym z przytoczonych przypadków małoletni zostaje niezwłocznie otoczony opieką i wsparciem psychologa szkolnego, wychowawcy klasy i innych specjalistów wg potrzeb.

4. Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem lub Dyrektor szkoły zawiadamia rodziców o incydencie, informuje o stanie małoletniego, np. o konieczności interwencji medycznej (badania lekarskiego) oraz o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy wobec małoletniego.
5. W przypadku podejrzenia, że życie małoletniego jest zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu, pracownik szkoły niezwłocznie informuje odpowiednie służby (policja, pogotowie ratunkowe), dzwoniąc pod numer 112 lub 998, a następnie informuje Koordynatora ochrony małoletnich przed krzywdzeniem, Dyrektora szkoły i rodziców oraz uzupełnia protokół interwencji (patrz załączniki).
6. Kolejne kroki postępowania w tej sytuacji leżą w kompetencjach ww. instytucji. Szkoła obejmuje małoletniego i jego rodziców pomocą psychologiczno - pedagogiczną.
7. Po ustaleniu, że problem krzywdzenia nie wymaga sięgnięcia po środki represji karnej, Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem w porozumieniu z Dyrektorem szkoły, organizuje spotkanie z rodzicami małoletniego w obecności: psychologa i pracownika, który zgłosił incydent. Podczas spotkania zostają określone sposoby wsparcia i reagowania z uwagi na sytuację małoletniego. Ze spotkania sporządza się notatkę (patrz załączniki).
8. W przypadku, gdy źródłem krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia są rodzice, Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem lub Dyrektor szkoły, jeżeli zachodzi taka potrzeba, po ocenie sytuacji, powiadamia niezwłocznie właściwe instytucje i organy (policję, sąd rodzinny, ośrodek pomocy społecznej, przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, który wdraża procedurę Niebieskie Karty).
9. Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem we współpracy z zespołem nauczycieli i specjalistów pracujących z małoletnim przygotowują propozycję objęcia go pomocą psychologiczno-pedagogiczną, także we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, w tym poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub specjalistyczną.
10. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub odmawiają podjęcia działań proponowanych przez szkołę, mimo trudnej sytuacji małoletniego, Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem lub Dyrektor szkoły składa niezwłocznie zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do policji, prokuratury lub wniosek o wgląd w sytuację dziecka do sądu rodzinnego. Nawiązuje również współpracę z pomocą MOPS oraz obejmuje małoletniego pomocą psychologiczno-pedagogiczną.
11. W przypadku przemocy rówieśniczej, lub innych zachowań ryzykownych ze strony małoletnich, pomocą psychologiczno-pedagogiczną i wsparciem należy objąć również uczniów będących jej inicjatorami i tych którzy byli świadkami zdarzenia.
12. W sytuacji, gdy rodzice małoletniego, będącego inicjatorem przemocy i innych zachowań ryzykownych powtarzających się, nie podejmują współpracy ze szkołą, Dyrektor szkoły lub Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem, po ocenie stopnia zagrożenia, zawiadamia właściwe instytucje (policję, sąd rodzinny, pomoc społeczną).

§ 4. Procedura zapewnienia bezpiecznych relacji między małoletnim a pracownikami

1. Pracownicy szkoły posiadają wiedzę i niezwłocznie reagują na czynniki ryzyka krzywdzenia małoletnich.
2. W związku z dostrzeżeniem czynników ryzyka pracownik niezwłocznie informuje

Dyrektora szkoły, Koordynatora ochrony małoletnich przed krzywdzeniem, rodziców i wdraża „Procedurę podejmowania interwencji w sytuacji krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego”.

3. Każdy pracownik:

- a) docenia i szanuje, uwzględnia potrzeby i działa w interesie małoletniego;
- b) nie stosuje żadnej z form przemocy, nie faworyzuje nikogo;
- c) ujawnia dane wrażliwe i inne informacje dotyczące dziecka tylko osobom uprawnionym, gdy wynika to z sytuacji małoletniego;
- d) nie nawiązuje żadnych relacji o niewłaściwym charakterze (w tym uwagi, żarty, zachowania, gesty lub udostępnianie małoletnim nieodpowiednich treści, substancji psychoaktywnych);
- e) reaguje niezwłocznie, zgodnie z przyjętymi procedurami, na niewłaściwe zachowania innych wobec małoletniego.

4. Kontakt z dziećmi i młodzieżą powinien mieć miejsce wyłącznie w godzinach pracy i powinien dotyczyć spraw edukacyjnych i wychowawczych:

- a) pracownik nie może spotykać się z dziećmi i młodzieżą w miejscu swojego zamieszkania;
- b) pracownik nie kontaktuje się z dziećmi i młodzieżą przez prywatne kanały komunikacji (telefon, e-mail, komunikatory);
- c) pracownik w sprawach dotyczących dzieci i młodzieży może kontaktować się wyłącznie z ich rodzicami lub opiekunami z wykorzystaniem ustalonych wcześniej kanałów komunikacji;
- d) w razie konieczności skontaktowania się z dzieckiem poza godzinami pracy, poza terenem placówki, pracownik o zdarzeniu niezwłocznie informuje Dyrektora szkoły lub Koordynatora ochrony małoletnich przed krzywdzeniem oraz rodziców lub opiekunów.

5. Pracownicy monitorują sytuację i udzielają wsparcia:

- a) małoletniemu, wobec którego zaistniało podejrzenie krzywdzenia lub skrzywdzenie, jego rodzinie;
- b) innym uczniom będącymi świadkami przemocy;
- c) małoletniemu, który jest podejrzany o krzywdzenie lub krzywdził innego małoletniego.

6. Szczegółowe zasady postępowania w przypadku podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego zostały ujęte w „Procedurze podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego przez pracownika, innego dorosłego, rodzica, innego małoletniego”.

§ 5. Procedura reagowania i działania w przypadku niewłaściwych relacji między małoletnimi

1. Małoletni, który czuje się pokrzywdzony przez innych, w tym małoletnich zgłasza ten fakt każdemu pracownikowi szkoły lub Koordynatorowi ochrony małoletnich przed krzywdzeniem.

2. Wszelkie przejawy przemocy, agresji, w tym fizycznej, powinny być niezwłocznie przerwane przez pracownika lub inne osoby będące świadkami incydentu.

Pracownik po powzięciu informacji i zawiadomieniu Koordynatora ochrony małoletnich przed krzywdzeniem i Dyrektora szkoły oraz rodziców małoletniego, sporządza protokół interwencji.

3. Zespół nauczycieli i specjalistów pracujących z małoletnim podejmuje niezwłocznie działania mające na celu zniwelowanie przejawów agresji i przemocy, a także wszelkich niewłaściwych zachowań małoletnich we współpracy z instytucjami, organizacjami udzielającymi pomocy dzieciom i młodzieży, poradniami psychologiczno- pedagogicznymi, w tym specjalistycznymi.
4. Jeżeli Dyrektor szkoły we współpracy z Koordynatorem ochrony małoletnich przed krzywdzeniem i zespołem nauczycieli i specjalistów udzielających uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, stwierdzi taką konieczność, wówczas powiadamia organy zewnętrzne (instytucje pomocy społecznej, policję, sąd rodzinny) o zaistniałej sytuacji oraz potrzebie, np. wglądu w sytuację rodzinną dziecka.
5. Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem we współpracy z wychowawcą, pracownikiem, który stwierdził zagrożenie lub wystąpienie krzywdzenia małoletniego, nauczycielami specjalistami (wg potrzeb) organizuje spotkanie z rodzicami małoletniego (przedstawia ustalone przez ww. zespół formy i zadania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, którą ma zostać objęty małoletni). O objęciu małoletniego, który jest podejrzany lub dopuścił się krzywdzenia innego małoletniego, i ustalonych formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla niego zostają na odrębnym spotkaniu powiadomieni jego rodzice.
6. W przypadku braku współpracy rodziców, ucznia podejrzanego o krzywdzenie lub krzywdzącego małoletniego, ze szkołą – Dyrektor szkoły we współpracy z Koordynatorem ochrony małoletnich przed krzywdzeniem, podejmuje, po ocenie sytuacji, decyzję o ewentualnym zawiadomieniu organów zewnętrznych (pomocy społecznej, policji, sądu rodzinnego).
7. Szkoła prowadzi działania wychowawczo-profilaktyczne (uwzględnione w programie wychowawczo-profilaktycznym szkoły) w celu zapobiegania i uświadamiania niewłaściwych zachowań, przemocy, innych form krzywdzenia małoletnich.

§ 6. Procedura ochrony wizerunku i danych osobowych małoletnich

1. Dane osobowe małoletniego podlegają ochronie na zasadach określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w przypadku swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1 ze zm.).
2. Szkoła przestrzega i monitoruje przestrzeganie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych małoletnich.
3. Wymagana jest pisemna zgoda rodziców małoletnich na robienie/publikowanie wizerunku i danych osobowych małoletniego. Zgoda dotyczy:
 - a) korzystania z usług świadczonych drogą elektroniczną przez podmioty inne niż Administrator (np. przez wydawnictwa, w postaci e-dzienników i aplikacjach online wymagających podania danych ucznia);
 - b) organizowania wydarzeń, takich jak wycieczki i wyjazdy szkolne, np. tworzenie listy uczestników wyjazdu, rezerwacji pokoi, biletów, itp.;
 - c) udziału dziecka w konkursach i zawodach, m.in. poprzez wywieszenie dyplomu lub udziału w konkursie oraz zdjęcia na terenie szkoły lub szkolnej stronie internetowej;

- d) utrwalenia wizerunku w ramach zdjęć klasowych i indywidualnych wykonanych przez fotografa wybranego przez szkołę;
 - e) wykorzystania wizerunku (zdjęcia) poprzez umieszczenie w miejscu do tego wyznaczonym na terenie szkoły, np. gablocie ze zdjęciami uczniów, klasowymi poszczególnych roczników lub osiągnięciami;
 - f) wykorzystania wizerunku (zdjęcia, nagrania lub filmu z udziałem dziecka) poprzez umieszczenie na stronie internetowej Administratora, w tym na profilu społecznościowym Administratora, w celach promocji działalności Administratora.
4. W przypadku podejrzenia niewłaściwego rozpowszechniania wizerunku, danych osobowych, w tym danych wrażliwych, dyrektor niezwłocznie rejestruje i zgłasza zdarzenie Inspektorowi Ochrony Danych.

§ 7. Procedura postępowania wobec ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (zaburzeniami psychicznymi), który zachowuje się agresywnie w stosunku do innych lub siebie

1. Nauczyciel zostawia klasę pod opieką Wicedyrektora szkoły lub innego nauczyciela i prowadzi ucznia do pedagoga/psychologa lub pielęgniarki szkolnej, jeśli uczeń krzywdzi siebie.
2. Nauczyciel informuje o zaistniałym fakcie lub zdarzeniach wychowawcę klasy.
3. Wychowawca lub pedagog/psycholog po zbadaniu okoliczności zdarzenia informuje Dyrektora szkoły (jeśli sytuacja tego wymaga).
4. Jeśli stan zdrowia ucznia lub uczniów wskazuje na zagrożenie zdrowia lub życia Dyrektor szkoły lub inny pracownik szkoły wzywa pomoc medyczną (po wcześniejszym powiadomieniu rodziców lub opiekunów prawnych).
5. Wychowawca klasy lub pedagog/psycholog przeprowadzają rozmowę z poszkodowanym uczniem, chorym dzieckiem, będącym sprawcą oraz ewentualnymi świadkami.
6. W razie potrzeby wychowawca klasy lub pedagog/psycholog zawiadamia i wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów chorego dziecka i ewentualnego poszkodowanego.
7. Jeśli rodzice/opiekunowie prawni współpracują ze szkołą ustala się działania wobec chorego ucznia (wychowawca, pedagog specjalny/psycholog i nauczyciel).
8. W razie potrzeby wobec ucznia poszkodowanego ustala się formy pomocy dostosowane do jego potrzeb i sytuacji.
9. Działania koordynuje i monitoruje wychowawca lub pedagog specjalny/psycholog.
10. Jeśli rodzice/opiekunowie prawni nie współpracują ze szkołą lub podjęte działania są nieskuteczne, a akty agresji są częste Dyrektor szkoły lub Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem powiadamia sąd.

§ 8. Procedura bezpiecznego korzystania z sieci Internet, urządzeń elektronicznych i reagowania w przypadku stwierdzenia lub podejrzenia cyberprzemocy

1. Szkoła, zapewniając małoletnim dostęp do internetu, wdraża i aktualizuje systemy i oprogramowania zabezpieczające przed dostępem do niewłaściwych treści oraz złośliwym oprogramowaniem, w tym filtrujące treści, wyznaczając osoby odpowiedzialne.
2. W szkole prowadzone są działania, w tym warsztaty i szkolenia, w zakresie profilaktyki oraz umiejętności bezpiecznego korzystania z sieci Internet.

3. Małoletni korzystają z urządzeń elektronicznych na terenie szkoły pod opieką i nadzorem oraz za zgodą nauczycieli. Szczegółowe zasady korzystania z urządzeń elektronicznych, w tym telefonów komórkowych zawarte są w statucie szkoły, o czym każdy małoletni i rodzic zostaje poinformowany przez wychowawcę na początku roku szkolnego.
4. W przypadku stwierdzenia lub powzięcia informacji o występującej cyberprzemocy, pracownicy niezwłocznie reagują:
 - a) zgłaszając problem Koordynatorowi ochrony małoletnich przed krzywdzeniem, rodzicom, po ocenie sytuacji przez Koordynatora ochrony małoletnich przed krzywdzeniem i Dyrektora szkoły, jeżeli zachodzi potrzeba powiadamiają organy zewnętrzne (policję, sąd rodzinny);
 - b) sporządzając protokół interwencji (patrz załączniki);
 - c) Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem tworzy zespół nauczycieli i specjalistów udzielający pomocy psychologiczno-pedagogicznej pokrzywdzonemu małoletniemu (a także małoletniemu będącym sprawcą) we współpracy z rodzicami ww. małoletnich oraz instytucjami zewnętrznymi (wg potrzeb);
 - d) w przypadku braku współpracy ze strony rodziców małoletniego podejrzanego lub będącego odpowiedzialnym za cyberprzemoc, Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem i Dyrektor szkoły, po dokonaniu oceny sytuacji i poinformowaniu rodziców, jeżeli zachodzi taka konieczność, powiadamiają właściwe instytucje i organy (pomoc społeczną, policję, sąd rodzinny);
 - e) Koordynator ochrony małoletnich przed krzywdzeniem podejmuje działania profilaktyczne uwzględniające pojawiające się problemy związane m.in. z funkcjonowaniem uczniów w sieci Internet, cyberprzemocą we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, w tym poradnią psychologiczno – pedagogiczną.

§ 9. Zasady współpracy z rodzicami w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ich ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem

1. Dokument „Standardy ochrony małoletnich” znajduje się na stronie internetowej szkoły, w gabinecie pedagoga, w pokoju nauczycielskim i sekretariacie szkoły.
2. Rodzice zostają zapoznani z powyższym dokumentem w trakcie zebrań z rodzicami lub poprzez e-dziennik, a potem z ewentualnymi wprowadzanymi zmianami.
3. W szkole znajduje się tablica dla dzieci i rodziców, na której zamieszczane są przydatne informacje na temat wychowania dzieci bez przemocy, ochrony dzieci przed przemocą i wykorzystaniem, oraz dane kontaktowe placówek zapewniających pomoc rodzinie i dziecku.
4. Rodzice i opiekunowie prawni mogą poszerzać wiedzę i umiejętności związane z ochroną dziecka przed zagrożeniami oraz pozytywnymi metodami wychowawczymi w trakcie spotkań edukacyjnych i zebrań klasowych (w różnej formie).
5. Rodzice i opiekunowie prawni są informowani o zagrożeniach występujących w szkole, w oparciu o ankietę mają wpływ na zmiany i aktualizację standardów.
6. Rodzice i opiekunowie prawni mogą korzystać z indywidualnej pomocy i wsparcia udzielanego przez pracowników i specjalistów zatrudnionych w szkole.

§ 10. Procedura monitorowania i weryfikowania standardów ochrony małoletnich

1. Wprowadzanie i realizacja standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem powinny być monitorowane przez wszystkich pracowników, ze szczególnym uwzględnieniem Koordynatora ochrony małoletnich, m.in. poprzez obserwację, badania ankietowe, umożliwienie społeczności szkolnej przekazywanie informacji w sposób poufny i zaufany.
2. Standardy podlegają monitorowaniu i modyfikowaniu podczas bieżącej pracy szkoły (wg potrzeb szkoły), a także obowiązkowo raz na 2 lata. Wnioski z przeprowadzonej oceny należy pisemnie udokumentować.
3. Weryfikację przeprowadza Koordynator ochrony małoletnich, który ustala:
 - a) sposoby weryfikacji (np. badania ankietowe, wywiady, rozmowy, uwzględnione wnioski z monitorowania);
 - b) terminy jej przeprowadzenia, we współpracy z pracownikami, uczniami i rodzicami, a także innymi osobami, instytucjami (wg potrzeb);
 - c) wnioski z przeprowadzonej weryfikacji, które powinny zostać udokumentowane pisemnie, stanowią wytyczne do podniesienia jakości procedur i działań.
4. Zmodyfikowane standardy powinny być przedstawione pracownikom, małoletnim i rodzicom, co zostaje udokumentowane w sposób przyjęty przez dyrektora.

§ 11. Zasady rekrutacji i monitorowania pracowników

1. Dyrektor Szkoły wymaga od wszystkich nowo zatrudnianych pracowników, stażystów, praktykantów oraz innych osób zatrudnionych złożenia oświadczenia o niekaralności za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego lub toczących się postępowań karnych lub dyscyplinarnych w tym zakresie (patrz załącznik).
2. Wszyscy pracownicy, stażyści, wolontariusze zostają zapoznani z "Standardami ochrony małoletnich" przez Koordynatora ochrony małoletnich, a nowo zatrudnieni – w terminie 1 miesiąca od przyjęcia do pracy.

§ 12. Załączniki

1. Protokół interwencji w przypadku zastosowania procedury podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego (załącznik nr 1).
2. Plan pomocy dziecku – wskazania (załącznik nr 2).
3. Notatka służbowa ze zdarzenia (załącznik nr 3).
4. Zasady bezpiecznych relacji personel szkoły/uczeń (załącznik nr 4).
5. Oświadczenie o niekaralności (załącznik nr 5).
6. Lista kontaktów do jednostek pomocowych/ interwencyjnych/ telefony zaufania (załącznik nr 6).

Załącznik nr 1

Protokół interwencji w przypadku zastosowania procedury podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego

1. Data i miejsce sporządzenia dokumentu.
2. Małoletni, wobec którego zachodzi podejrzenie krzywdzenia lub krzywdzenie.
3. Osoba stwierdzająca wystąpienie podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenie małoletniego:
4. Data podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego, miejsce.
5. Osoba/osoby podejrzone o krzywdzenie lub krzywdzące małoletniego.
6. Opis rodzaju krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego.
7. Osoby i instytucje, które zostały powiadomione, w tym formy interwencji m.in.: powiadomienie pomocy społecznej, policji, sądu rodzinnego, uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty”.
8. Data i opis udzielonej pomocy, formy otoczenia opieką małoletniego bezpośrednio po stwierdzeniu lub podejrzeniu incydentu, w tym we współpracy z koordynatorem, wychowawcą i nauczycielami specjalistami (psychologiem, pedagogiem, pedagogiem specjalnym, psychologiem wg potrzeb małoletniego), informacje o ewentualnym powiadomieniu pogotowia, policji, stwierdzeniu konieczności badania lekarskiego.
9. Informacja ze spotkania z rodzicami.
10. Zaplanowana pomoc psychologiczno-pedagogiczna (małoletniemu, jego rodzicom, innym uczniom – jeżeli byli np. świadkami incydentu) zespołu nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem, w tym we współpracy z instytucjami zewnętrznymi, informacja o zgodzie rodziców na udzielanie ww. formy pomocy małoletniemu. Działania w przypadku braku współpracy ze strony rodziców.
11. Informacje na temat efektów podjętych interwencji, w tym we współpracy z instytucjami zewnętrznymi oraz pomocy udzielonej uczniowi przez jednostkę (dokumentację pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym efektywność jej udzielania należy przechowywać w indywidualnej teczce ucznia).
12. Imiona i nazwiska oraz czytelne podpisy osób sporządzających protokół.

Załącznik nr 2

Plan pomocy dziecku powinien zawierać wskazania dotyczące:

1. Wzmocnienia dziecka – poprzez: zapewnienie mu, odpowiednio do potrzeb i w uzgodnieniu z rodzicami, konsultacji psychologiczno – pedagogicznych w opiekującej się szkołą poradni psychologiczno – pedagogicznej, ewentualnie konsultacji psychiatrycznych.
2. Określenia form pomocy psychologiczno – pedagogicznej na terenie szkoły lub kierowania do instytucji udzielających różnych form pomocy: terapia indywidualna, grupowa, warsztaty rozwijające zainteresowania i uzdolnienia - w uzgodnieniu z rodzicami i adekwatnie do potrzeb.
3. Wspierania rodziny – poprzez kierowanie adekwatnie do potrzeb do instytucji oferujących: poradnictwo, konsultacje psychologiczne, terapię uzależnień, terapię dla sprawców przemocy, grupy wsparcia, warsztaty umiejętności wychowawczych.
4. Pomocy socjalnej lub materialnej poprzez kierowanie do instytucji oferujących: pomoc socjalną poradnictwo i warsztaty w zakresie metod poszukiwania pracy, organizowanie pomocy finansowej, rzeczowej, ciepłego posiłku, zbiórki odzieży.

.....
(podpis)

Załącznik nr 4

Zachowania NEGATYWNE

1. Nie wolno Ci zawstydząć, upokarzać, lekceważyć i obrażać małoletniego.
2. Nie wolno Ci krzyczeć na małoletniego w sytuacji innej niż wynikająca z jego bezpieczeństwa lub innych małoletnich.
3. Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać ani w inny sposób naruszać nietykalność fizyczną małoletniego.
4. Nie wolno Ci nawiązywać z małoletnim jakichkolwiek relacji intymnych lub seksualnych (seksualne żarty, komentarze, gesty, udostępnianie treści erotycznych lub pornograficznych, bez względu na formę). Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie małoletnim przez pracownika lub pracownikiem przez małoletniego, muszą być zgłaszane dyrekcji. Jeśli jesteś ich świadkiem reaguj.
5. Nie wolno Ci utrwalać wizerunek małoletniego dla potrzeb prywatnych (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci, jeśli dyrekcja nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód rodziców/opiekunów prawnych (nie dotyczy to zdjęć dokumentujących dane wydarzenie zgodnie z art. 81 prawa autorskiego).
6. Nie wolno Ci zapraszać małoletnich do swojego prywatnego domu/mieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy. Jeśli zachodzi konieczność spotkania z małoletnimi poza godzinami pracy, musisz poinformować o tym dyrekcję, a rodzice i małoletni muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
7. Nie wolno Ci kontaktować się z małoletnimi przez prywatne kanały komunikacji i media (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych). Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z małoletnimi i ich rodzicami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy, dziennik elektroniczny).
8. Nie wolno Ci proponować małoletnim alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w ich obecności.
9. Jeżeli utrzymujesz relacje towarzyskie lub rodzinne z rodzicami małoletniego (jeśli małoletni i rodzice są osobami bliskimi wobec pracownika) zachowuj poufność wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców oraz opiekunów.
10. Nie wolno Ci przyjmować pieniędzy ani prezentów od małoletnich, ani ich rodziców.
11. Nie wolno Ci wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec małoletniego lub jego rodziców. Nie wolno Ci zachowywać się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych. Nie dotyczy to okazjonalnych podarków związanych ze świętami w roku szkolnym, np. kwiatów, prezentów składkowych czy drobnych upominków.
12. Nie podejmuj innego niż niezbędny kontakt fizyczny z dzieckiem. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia etap rozwojowy, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Kieruj się zawsze swoim

profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy Twoich dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez małego lub osoby trzecie. Kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywanym, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy.

13. Nie wolno Ci ujawniać informacji wrażliwych dotyczących małego wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych małych. Obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.

14. Nie wolno Ci zachowywać się w obecności małych w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec małego relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).

15. Nigdy nie dotykaj małego w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.

16. Nie wolno Ci angażować się w takie aktywności jak łaskotanie, udawane walki z małymi czy brutalne zabawy fizyczne.

17. Podczas wyjazdów i wycieczek niedopuszczalne jest spanie z małym w jednym łóżku lub w jednym pokoju.

18. Jeżeli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań, sytuacji ze strony innych dorosłych lub małych, zawsze poinformuj o tym dyrektora lub postępuj zgodnie z procedurą interwencji opisaną w „Procedurach ochrony małych w Technikum nr 1 w Żorach.

Zachowania POZYTYWNE

1. W komunikacji z małym zachowuj cierpliwości i szacunek.

2. Słuchaj uważnie małego i udzielaj mu odpowiedzi adekwatnych do wieku i sytuacji

3. Zapewnij małych, że jeżeli czują się niekomfortowo z jakimś zachowaniem, sytuacją czy słowami mogą o tym powiedzieć Tobie lub wskazanej osobie (zgodnie z „Procedurach ochrony małych w Technikum nr 1) i mogą oczekiwać reakcji/pomocy.

4. Doceniaj i szanuj wkład małych w podejmowanie działań i traktuj je równo (bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.

5. Nie faworyzuj, a przynajmniej unikaj faworyzowania.

6. Szanuj prawo małego do prywatności, a jeżeli musisz odstępować od tej zasady wyjaśnij to (np. aby chronić dziecko, ucznia odstępujesz od zasady poufności).

7. Podejmując decyzje dotyczące małego poinformuj go o tym i staraj się brać pod uwagę jego oczekiwania.

8. Unikaj zbędnego ryzyka w pracy z małym – sprawdzaj czy sprzęt i otoczenie jest bezpieczne.

9. Zachowaj szczególną ostrożność wobec małych które doświadczyły nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach powinieneś reagować z wyczuciem, jednak stanowczo i pomóc małemu zrozumieć znaczenie osobistych granic.

Załącznik nr 5

Żory,

Oświadczenie o niekaralności

Ja,
(imię i nazwisko)

nr PESEL.....

urodzona/y: w

oświadczam, że nie byłam/em skazana/y za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego oraz nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie. Ponadto oświadczam, że zapoznałam/em się z „Polityką ochrony dzieci przed krzywdzeniem” i zobowiązuję się do jej przestrzegania.

.....
(podpis)

**LISTA KONTAKTÓW
DO JEDNOSTEK POMOCOWYCH / INTERWENCYJNYCH /
TELEFONY ZAUFANIA**

Nazwa instytucji	Adres	Telefon	Godziny funkcjonowania
MOPS	Żory, ul. Księcia Przemysława 2	(32) 4342412 (32) 4343713	czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach 7 ³⁰ do 15 ³⁰
OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	Żory, ul. Boryńska 13	(31) 4357840	Czynny: całodobowo
Policja	Żory, ul. Wodzisławska 3	(32)47 85 532 00 (32) 47 85 532 55	Czynny: całodobowo
Pogotowie	Żory, ul. Dąbrowskiego 20	(32) 43412401 lub 997, 112	Czynny: całodobowo
Straż pożarna	Żory, ul. Ogniowa 10	(32) 434 54 38/9 lub 999, 112	Czynny: całodobowo

Telefony zaufania

- 1. Ogólnopolski Telefon dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” 801-120-002**

Zadzwoń, jeśli ktoś w Twojej rodzinie krzywdzi Cię – bije lub obraża. Możesz tam opowiedzieć o swojej sytuacji i dowiedzieć się gdzie szukać pomocy w Twoim otoczeniu.

Bezpłatna pomoc dostępna przez całą dobę. Więcej informacji na temat infolinii można znaleźć na stronie <http://www.niebieskaunia.org/>

2. Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka 800 12 12 12 – nr bezpłatny.

Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka to bezpłatna, działająca telefoniczna linia interwencyjna dla dzieci i młodzieży. Specyfiką Dziecięcego Telefonu Zaufania jest jego dwoisty charakter z jednej strony jest to telefon zaufania, z drugiej pełni on również rolę telefonu interwencyjnego. Psycholodzy, pedagodzy, prawnicy udzielają niezbędnego wsparcia wszystkim dzwoniącym dzieciom. Pod numer interwencyjny osoby dorosłe mogą zgłaszać problemy dzieci lub rażące zaniedbania względem nich. **Telefon jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.15 do 20.00. Każdy, kto zadzwoni po godzinie 20.00 lub w dni wolne od pracy może przedstawić swój problem i zostawić numer kontaktowy. Pracownik telefonu zaufania oddzwoni następnego dnia.** Więcej informacji na temat infolinii można znaleźć na stronie Rzecznika Praw Dziecka: <http://brpd.gov.pl/telefon-zaufania>

3. Kryzysowy Telefon Zaufania - wsparcie i porady psychologiczne 116-123 – nr bezpłatny.

Czynny codziennie od 14.00 do 22.00. Kryzysowy Telefon Zaufania 116-123 powstał z myślą o osobach, które z różnych powodów nie mają możliwości bezpośredniego kontaktu z psychologiem. Oferta Poradni kierowana jest do osób dorosłych w kryzysie emocjonalnym, potrzebujących wsparcia i porady psychologicznej, rodziców potrzebujących wsparcia w procesie wychowawczym oraz osób niepełnoprawnych. Poradnia Telefoniczna udziela pomocy psychologicznej osobom doświadczającym kryzysu emocjonalnego, samotnym, cierpiącym z powodu depresji, bezsenności, chronicznego stresu. Więcej informacji na stronie www.116123.edu.pl

4. Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży 116-111 - nr bezpłatny.

Czynne codziennie w godzinach od 12.00 do 02.00. Więcej o telefonie zaufania 116-111 można znaleźć na stronie www.116111.pl

5. Telefon dla rodziców i nauczycieli w sprawach bezpieczeństwa dzieci 800-100-100 Linia czynna od poniedziałku do piątku, w godzinach 12.00-15.00.

800 100 100 to **bezpłatna i anonimowa** pomoc telefoniczna i online dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia i informacji w zakresie przeciwdziałania i pomocy psychologicznej dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności takie jak: agresja i przemoc w szkole, cyberprzemoc i zagrożenia związane z nowymi technologiami, wykorzystanie seksualne, kontakt z substancjami psychoaktywnymi, depresja i obniżony nastrój, myśli samobójcze, zaburzenia odżywiania. Ponadto terapeuci i prawnicy Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę udzielają konsultacji w zakresie podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia przestępstw wobec dzieci, w szczególności wykorzystywania seksualnego, oraz pomocy psychologicznej dla dzieci doświadczonych przemocą i wykorzystywaniem seksualnym i uczestniczących w charakterze świadków i pokrzywdzonych w procedurach prawnych. Pomoc online dostępna pod adresem pomoc@800100100.pl. Więcej informacji na temat infolinii można znaleźć na stronie: www.800100100.pl.

6. Policyjny Telefon Zaufania ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - ogólnopolski 800-120-226

Pod tym numerem telefonu można uzyskać wsparcie w sytuacji przemocy w rodzinie. Specjaliści obsługujący linię udzielają informacji na temat procedury "Niebieskiej Karty", np. jakie inne podmioty poza policją, mogą ją założyć. Telefon jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 9.30 - 15.30 (połączenie bezpłatne).

8. Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi (22) 628 01 20

7. Pomarańczowa Linia - porady i konsultacje dla rodziców, których dzieci sięgają po alkohol 801-140-068

Infolinia czynna od poniedziałku do piątku w godz. 14.00-20.00. Więcej informacji na temat infolinii można znaleźć na stronie pomaranczowalinia.pl

9. Infolinia Głównego Inspektora Sanitarnego 800-060-800

Bezpłatna, całodobowa infolinia Głównego Inspektora Sanitarnego. Pod tym numerem telefonu możemy uzyskać informacje na temat negatywnych skutków zażywania dopalaczy oraz o możliwościach leczenia. Infolinia jest także przeznaczona dla rodziców, którzy mają wątpliwości czy ich dzieci zażywają dopalacze. Na infolinię GIS można przekazywać także informacje, które mogą ułatwić służbom dotarcie do osób handlujących tymi nielegalnymi substancjami.